

ปาฐกถาของนายปรีดี พนมยงค์

ในงานชุมนุมนักเรียนไทยที่เมืองปัวติเอร์ (ฝรั่งเศส)

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2518

**เรื่อง อนาคตของเมืองไทย
กับสถานการณ์ของประเทศเพื่อนบ้าน**

ปาฐกถาของนายปรีดี พนมยงค์

ในงานชุมนุมนักเรียนไทยที่เมืองบัวดิเออร์ (ฝรั่งเศส)

เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๘

เรื่อง

อนาคตของเมืองไทยกับสถานการณ์ของ

ประเทศเพื่อนบ้าน

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ประจำปีการพิมพ์ กรกฎาคม ๒๕๑๘

จัดพิมพ์ครั้งที่ ๒ โดย

สถาบันสยาม

เพื่อ

การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม

กันยายน ๒๕๑๘

สวัสดิ์ท่านทั้งหลาย

ผมขอขอบคุณท่านประธาน ท่านกรรมการ ท่านสมาชิกแห่งสมาคมนักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศสที่ได้ต้อนรับผมในงานนี้ด้วยมิตรภาพอันดี และขอบคุณท่านประธานที่ได้กล่าวถึงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ว่าเป็นวันสำคัญวันหนึ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย ได้บรรจบครบรอบ ๔๓ ปีที่สยามได้เปลี่ยนจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย

ท่านประธานได้เสนอหัวข้อเรื่อง ๓ อันดับให้ผมเลือกเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อแสดงปาฐกถา ผมเลือกเรื่องที่สมาชิกสนใจเป็นอันดับที่ ๑ คือ “อนาคตของเมืองไทยกับสถานการณ์ของประเทศเพื่อนบ้าน”

ส่วนเรื่องอันดับที่ ๒ คือ การรื้อฟื้นใหญ่ทางวัฒนธรรมจีน นั้น ผมได้เคยกล่าวไว้ในหนังสือเกี่ยวกับการที่ผมศึกษาในประเทศจีน ๒๑ ปี หนังสือที่ผมได้เคยให้ไว้เป็นส่วนรวมแก่คณะกรรมการของสมาคมแล้ว ในวันนี้ขอถือโอกาสมอบให้อีกเล่มหนึ่งแก่ห้องสมุดของสมาคม ถ้าท่านผู้ใดสนใจในปัญหาเกี่ยวกับการรื้อฟื้นวัฒนธรรมของประเทศจีนก็อาจอ่านได้จากห้องสมุดนั้น

สำหรับเรื่องอันดับที่ ๓ คือ มูลเหตุของการเปลี่ยนแปลงการปกครองวันที่ ๒๔ มิถุนายน นั้น ผมได้เคยกล่าวไว้ในหนังสือบางเรื่อง เกี่ยวกับการก่อตั้งคณะราษฎรและระบบประชาธิปไตย หนังสือนี้ได้พิมพ์เนื่องในวันที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองบรรจบครบรอบ ๔๐ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ หนังสือนั้นมีใจความเพียงสังเขปเท่านั้น ซึ่งผมเคยมอบไว้แก่ห้องสมุดของสมาคม วันนั้นขอนำมามอบเพิ่มเติมอีกสองเล่ม ส่วนที่คุณมานิจ ชุมสาย ปราศรัยให้ผมเขียนเรื่องนี้ให้พิสดารนั้น ผมก็ขอสนองศรัทธาเมื่อมีเวลาว่างจากที่ผมเขียนบทความอื่น ๆ

๑. ต่อไปนี้ผมจะได้เริ่มกล่าวถึงปัญหาที่ท่านทั้งหลายสนใจเป็นอันดับหนึ่ง คือ “อนาคตของเมืองไทยกับสถานการณ์ของประเทศเพื่อนบ้าน”

ผมขอให้ท่านทั้งหลายระลึกถึง แผนภูมิศาสตร์ว่าประเทศเพื่อนบ้านที่มีเขตพรมแดนติดต่อกับสยามนั้น คือ กัมพูชา, ลาว, พม่า, มาเลเซีย ทิศตะวันออกของลาวและกัมพูชา คือ เวียดนาม ทิศเหนือของเวียดนาม, ลาว, พม่า, คือ จีน ถ้าผมจะกล่าวถึงสถานการณ์ของทุก ๆ ประเทศในภูมิภาคนี้ก็จะต้องใช้เวลามาก ฉะนั้นผมจะขอกล่าวเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านที่เห็น

ว่ามีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสยามในขณะนี้ คือ กัมพูชา, ลาว, เวียดนาม, พม่า, มาเลเซีย ส่วนประเทศจีนนั้นก็จะต้องถึงบางหนังสือพิมพ์ก็กาโรฉบับเช้าวันนี้เองได้แจ้งไว้ว่าท่านนายกรัฐมนตรีก็กฤตธะจะเดินทางไปปักกิ่งเพื่อลงนามในข้อตกลงสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน เรื่องที่เป็นข่าวของโลกในเวลานี้ คือ กัมพูชา ลาว และเวียดนาม แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าสถานการณ์ของพม่าและมาเลเซียนั้นลดความสำคัญไปในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศไทย ฉะนั้นผมก็จะได้กล่าวถึงสถานการณ์ของพม่าและมาเลเซียด้วย

๒. ท่านที่ติดตามข่าวจากวารสาร, วิทยุและโทรทัศน์ก็ย่อมทราบแล้วว่าเมื่อราษฎรกัมพูชาได้กู้อิสรภาพกรุงพนมเปญและทั่วทั้งประเทศกัมพูชาได้สำเร็จในวันที่ ๑๗ เมษายนปีนี้แล้วต่อมาเพียง ๑๓ วัน คือวันที่ ๓๐ เมษายน ราษฎรวียดนามได้กู้อิสรภาพเวียดนามใต้ได้สำเร็จและต่อมาอีกประมาณ ๑๐ วันเศษเท่านั้น ราษฎรลาวก็ได้บังคับให้รัฐมนตรีลาวฝ่ายขวาที่สุดของรัฐบาลผสมของลาวต้องลาออก ครั้นแล้วพระเจ้ามหาชีวิตจึงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งรัฐมนตรีที่มีความรักชาติประชาธิปไตยดำรงตำแหน่งที่ว่างอยู่ ปัจจุบันนี้ประเทศเพื่อนบ้านทั้งสามดังกล่าวจึงมีระบบสังคมใหม่ ตามความเหมาะสมแก่สภาพและ

สัญลักษณ์เฉพาะของแต่ละประเทศ คือระบบสังคมใหม่ของ
เวียดนามอย่างหนึ่ง ของกัมพูชาอีกอย่างหนึ่ง, และของลาวอีก
อย่างหนึ่ง

ลาวยังมีพระเจ้ามหาชีวิต

กัมพูชาเป็น “รัฐ” (ETAT, STATE) และเป็น “ชาติ”
(NATION), มี “ประมุขรัฐ” (Chef de l'Etat, Chief of State)
ซึ่งเจ้าฟ้าสีหนุทรงดำรงตำแหน่งนี้ตลอดพระชนม์ชีพเป็นการ
เฉพาะพระองค์เท่านั้น ส่วนราชบัลลังก์ยังคงว่างอยู่ เดิม
ทีเดียวพระราชมารดาของท่านเป็นผู้รักษาราชบัลลังก์ แต่บัดนี้
พระราชมารดาสวรรคตแล้ว การสืบราชสันตติวงศ์แบบราชา
ธิปไตยหรือที่เรียกกันว่า MONARCHY ยังไม่มี ส่วนรัฐบาล
นั้นมีลักษณะเป็น “ราชรัฐบาลร่วมแห่งชาติกัมพูชา” เรียกเป็น
ภาษาฝรั่งเศสว่า “Gouvernement Royal d' Union Nationale
du Cambodge” กัมพูชาจึงมีลักษณะพิเศษคือเป็น “รัฐ”
(ETAT, STATE) และ “ชาติ” (NATION) ซึ่งมี “ประมุข
แห่งรัฐ” (Chef de l'Etat, Chief of State) ที่มิใช่พระมหากษัตริย์
คงมีราชบัลลังก์ว่างอยู่เฉยๆ แต่ “รัฐบาล” เป็น
“ราชรัฐบาล” (Gouvernement Royal) ของแนวร่วมแห่งชาติ

กัมพูชาจึงมีระบบสังคมใหม่ที่มีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะ

ระบบสังคมของเวียดนามเหนือเป็น สาธารณรัฐประชาธิปไตย (République Démocratique)

ระบบสังคมของเวียดนามใต้ขณะนี้ มีรัฐบาลอภิวัฒน์ (Gouvernement Révolutionnaire) เดิมเรียกว่า “รัฐบาลอภิวัฒน์ชั่วคราว” แต่บัดนี้ “ชั่วคราว” หหมดไปแล้ว เพราะรัฐบาลนี้ได้อำนาจทั่วทั้งเวียดนามใต้

๓. จากวารสารในเมืองไทยและในต่างประเทศรวมทั้งโทรทัศน์ ฝรั่งเศษ ได้ มีการกล่าว และ อภิปราย ถึง ปัญหา ที่ว่า สถานการณ์ของ ประเทศทั้งสาม ในอินโดจีนที่ได้เกิดขึ้นนั้น จะยังตามวิถีโคจรเข้าถึงประเทศไทยหรือสยามรวมทั้งเอเชียอาคเนย์หรือไม่

ท่านทั้งหลายที่ได้ติดตามข่าวจากเมืองไทยก็คงทราบ ว่า ผู้ที่หูไวตาไวที่สุดก็คือเศรษฐกิจเจ้าสมบัติที่เกรงว่าสถานการณ์อย่างประเทศเพื่อนบ้านทั้งสามจะโคจรมาถึงสยาม ฉะนั้นจึงมีข่าวที่มิใช่เป็นข่าวลับ เพราะท่านก็กฤทธิเองก็เคยกล่าวขอร้องมิให้เศรษฐกิจเจ้าสมบัตินำเงินออกมาต่างประเทศ แต่เศรษฐกิจเจ้าสมบัติหลายคนนั้นเกรงว่าฐานะของตนจะถูกกระทบกระเทือนอันเกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนตัวก็ไม่ยอมฟังคำตักเตือนใด ๆ ก็ยัง

คงเอาเงินออกมาต่างประเทศอยู่เรื่อย ๆ ส่วนคนยากจนก็ไม่
 วิตกข่าวโฆษณาชวนเชื่อที่ว่าถ้าคอมมิวนิสต์มาแล้วจะริบทรัพย์สิน
 เพราะคนจนไม่มีทรัพย์สินสมบัติอะไรจะให้ริบ ความรู้สึกของคน
 ยากจนกับคนร่ำรวยนั้นต่างกัน ดังที่ผมให้ข้อสังเกตไว้แก่
 ขาวธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักรเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ และ
 ได้ตอบปัญหาในที่ชุมนุมนักเรียนไทยในฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ.
 ๒๕๑๗ แล้วว่า คนที่อยู่กระที่่อมมีความรู้สึกนึกคิดต่างกับ
 คนที่อยู่ปราสาท ส่วนคนชั้นกลางก็ยังลังเล บางคนไม่รู้ว่าจะ
 ทำอะไร บางคนก็หาทางที่จะแลกเงินตราต่างประเทศไว้บ้าง
 ท่านที่อยู่ในฝรั่งเศสถ้าถามทางบ้านในเมืองไทยก็อาจจะทราบดีว่า
 เมื่อก่อนนี้หาซื้อเงินตราต่างประเทศในกรุงเทพฯ ได้ตามอัตรา
 ทางราชการหรือต่ำกว่าอัตรานั้น บัดนี้คนต้องการเงินตราต่าง
 ประเทศมากขึ้น ค่าของเงินตราต่างประเทศก็มีราคาสูงขึ้นและ
 หาซื้อยากยิ่งขึ้น อนึ่ง ผู้ที่เป็นข้าราชการก็แบ่งออกได้เป็น
 ๓ อันดับ คือ อันดับที่ ๑ ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสูงมีส่วนใน
 การก่อสถานะสงครามให้เกิดขึ้นระหว่างสยามกับประเทศทั้ง
 สามแห่งอินโดจีน ก็ต้องการทำสงครามต่อไป โดยเกณฑ์
 ลูกหลาน กรรมกร ชาวนามารบ เพื่อ รักษาฐานะของตนไว้
 อันดับที่ ๒ คือข้าราชการชั้นกลางและอันดับที่ ๓ ข้าราชการ

ผู้น้อย ซึ่งหลายคนก็ไม่สนใจว่าเหตุการณ์ของเพื่อนบ้านจะโจร
 มากระทบถึงตนหรือไม่ บางคนก็สตั้บรับฟังว่าประเทศเพื่อน
 บ้านปฏิบัติต่อข้าราชการที่ได้รับใช้ระบบเก่าอย่างไรบ้าง จึง
 ทราบว่าในกัมพูชา และ เวียดนาม ได้จัดการลงโทษเฉพาะผู้
 ทรยศต่อชาติ ส่วนผู้ที่ไม่ใช่ตัวการทรยศต่อชาตินั้น เวียดนาม
 ได้และกัมพูชาให้ข้าราชการเก่าทำการวิพากษ์ตนเองว่าได้ทำ
 ผิดพลาดไปอย่างไรแล้วแก้ไขตนเองให้ซื่อสัตย์ต่อราษฎรก็ได้
 รับอภัยโทษ ส่วนของลาวนั้นปรากฏจากหนังสือพิมพ์“พีกาโร”
 ฉบับเมื่อเช้านี้ แสดงภาพประกอบถึง ข้าราชการเก่าของลาว
 จำนวนหนึ่งทำการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองว่าตนได้ผิดพลาดมา
 ก่อนบ้างอย่างไรแล้วก็จะแก้ไขตนให้เป็นข้าราชการที่ดีของ
 รัฐบาลผสมของลาว

แต่การที่เราจะวินิจฉัยว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสามประ-
 เทศแห่งอินโดจีนจะย่างเท้าก้าว โจรมาถึงสยามและเอเชีย
 อากเนย์หรือไม่ นั่นมิได้ขึ้นอยู่กับความต้องการหรือไม่ต้องการ
 ตามความนึกคิดของบุคคล คือมิใช่ความใคร่ความอยากได้
 ภาวะอย่างใดซึ่งพระพุทธองค์เรียกว่า “ภวตัณหา” หรือ ความ
 ไม่ใคร่, ความไม่อยากได้ภาวะอย่างใดซึ่งพระพุทธองค์เรียกว่า
 “วิภวตัณหา” ซึ่งท่านก็อาจสังเกตว่าสิ่งที่ใคร่หรืออยากได้นั้น

ก็ไม่อาจได้เสมอไป เช่นขณะนี้เราอยากรับประทานมะม่วงก็รับประทานไม่ได้ เพราะสภาพไม่อำนวยให้ และตรงกันข้าม เรื่องที่ไม่ใคร่ ไม่อยากได้ ไม่อยากประสบ ก็ประสบขึ้นมาได้ ทั้งนี้เพราะ สภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือจาก “ภวตัณหา” หรือ “วิภวตัณหา” ที่ตั้งอยู่บนรากฐานทางจิตของบุคคล สภาพแวดล้อมทางสังคมนั้นเป็นไปตามกฎแห่งความเคลื่อนไหวของวิทยาศาสตร์ทางสังคม ถ้าหากกฎแห่งความเคลื่อนไหวของสังคมโคจรมาไม่ได้ ใครผู้ใดอยากให้มาก็มาได้ แต่ถ้าหากกฎแห่งความเคลื่อนไหวโคจรตามวิถีทางที่เป็นวิทยาศาสตร์ ก็ไม่มีผู้วิเศษใดจะต้านทานได้

๔. กฎนี้คือกฎอะไร ก็คือ กฎวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ที่ประยุกต์แก่วิทยาสาสตร์สังคมนั่นเอง คือกฎแห่งความเป็นอนิจจังซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงค้นพบเมื่อกว่า ๒๕๐๐ ปีมาแล้วว่า ไม่มีสิ่งใดนิ่งคงอยู่กับที่ ต่อมาเมธีกรีกโบราณ และ นักปรัชญายุโรปภายหลังขบวนการฟื้นฟูภูมิธรรม (Renaissance) ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๖, ๑๗, ๑๘ ก็ค้นคว้ากฎของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และภาวะทั้งหลายนั้น จึงได้มายุติที่ว่า ไม่มีอะไรคงอยู่กับที่ ทุกอย่างต้องมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง พระพุทธองค์ได้

ทรงสอนไว้ว่า คนเราเกิดมา มีชีวิตอยู่ ก็เติบโตไปได้ถึงขีดที่ไม่อาจเติบโตต่อไปได้ก็เข้าสู่ความแก่ ความเจ็บ ในที่สุดก็ตาย ฉะนั้นโคก็ดี ระบบสังคมของมนุษย์ก็เป็นไปตามกฎเช่นนั้น แม้แก้อูที่เรานั่งกันอยู่นี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในตัวเอง ซึ่งเรามองด้วยตาเปล่าเพียงชั่วคราวเดียวก็มองไม่เห็น แต่ความจริงนั้นมันเคลื่อนไหวอยู่ภายในตัวเอง คือเดิมเป็นแก้อูใหม่ บัดนี้หมดสภาพเป็นแก้อูใหม่ ซึ่งกลายเป็นเก่า แล้วก็เสื่อมคุณภาพใช้การไม่ได้ จึงต้องหาแก้อูใหม่ที่ใช้การได้ในกาลต่อไป

ระบบสังคม ของมนุษยชาติ นั้น ได้มีการ เปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ ซึ่งคนในรุ่นนี้อาจมองเห็นส่วนหนึ่ง เช่น ถ้าเราย้อนหลังไปเพียง ๑๐ ปี ก็จะเห็นว่าเมืองไทยมีระบบเผด็จการ ในระบบเผด็จการนั้นก็มียุคที่เรียกว่า “ธรรมนูญชั่วคราว” บ้าง “คำสั่งคณะปฏิวัติ” บ้าง “ธรรมนูญปกครองแผ่นดิน” บ้าง แล้วเปลี่ยนแปลงมามีสิ่งที่เรียกว่า “รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗” และถ้าย้อนหลังไปอีกสักหน่อย ซึ่งท่านประธานฯ และท่านทั้งหลายระลึกถึงเหตุการณ์ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ท่านก็ย่อมทราบดีว่าก่อนหน้านี้มีระบบใดและต่อมามีระบบใดบ้าง ถ้าพิจารณาย้อนหลังขึ้นไปศึกษาประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ คือรวมทั้งศึกษาที่เรียกกันว่า “ก่อนประวัติศาสตร์ (Préhistoire, Prehistory) ก็จะ

ทราบว่า ระบบสังคมของมนุษย์เริ่มแรกทีเดียว คือ ปฐมสหการ ต่อมา มีระบบทาส ต่อมา มีระบบศักดินา และต่อมา มีระบบทุน ต่อมา บางประเทศ มีระบบประชาธิปไตยแผนใหม่ บางประเทศ เข้าสู่ระบบสังคมนิยมซึ่งยังไม่สมบูรณ์ ฯลฯ ส่วนการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในอนาคตแห่งระบบสังคมของมนุษยชาติรวมทั้งของสังคมสยามด้วยนั้น มนุษย์เพียงชั่วรุ่นเดียวอาจประสบพบเห็นส่วนหนึ่งในเวลาต่อไปเท่าที่ตนมีอายุยืนงอยู่ได้ แต่ความเปลี่ยนแปลงในอนาคตอันยาวนานแห่งสังคมของมนุษยชาตินั้น ไม่อาจประสบแก่ตนเอง เพราะมนุษย์คนหนึ่งๆ นั้นไม่มีอายุอยู่ชั่วกัลปาวสาน บางประเทศเฉลี่ยอายุพลเมืองของเขาว่ายืนยงถึง ๖๐ ปี บางประเทศถึง ๗๐ ปี ในรัสเซียอ้างว่ามีหลายคนอายุยืนกว่า ๑๐๐ ปี แต่ในเมืองไทยเท่าที่ปรากฏในขณะนี้ว่ามีคนติดเชืโรอื่นและเป็นกามโรคหลายแสนคนก็เฉลี่ยอายุได้ต่ำกว่านั้นมาก และถ้าสภาพการณ์ร้ายเช่นนี้คงมีทวีขึ้นก็เป็นที่น่าวิตกว่าชนรุ่นปัจจุบันนี้ก็ดี ชนรุ่นอนาคตก็น่าจะมีอายุอยู่ได้นานไม่กี่ปี ส่วนชีวิตแห่งสังคมของมนุษยชาตินั้นยืนยาวมาก คือตั้งแต่มนุษยชาติในโลกนี้หลายแสนหลายล้านปี ก็ยังจะมีมนุษยชาติอีกหลายล้านปี

อย่างไรก็ตามชนรุ่นปัจจุบันนี้ที่อาศัยกฎแห่งความเป็นอนิจจัง ดัง กล่าว แล้ว เป็นหลัก และพิจารณา

ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่เป็นมาแล้วในอดีตและที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน ก็สามารถมองล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ในอนาคตแม้จะยาวนานเท่าใดก็ตามว่าระบบสังคมปัจจุบันจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง คือเปลี่ยนแปลงจากระบบที่มีการกดขี่เบียดเบียนไปสู่ระบบที่ปราศจากการกดขี่เบียดเบียนระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

๕. การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงระบบสังคมของมนุษยชาตินั้น อาจเป็นไปได้โดยวิถีสันติหรือโดยวิถีไม่สันติ

ตามธรรมชาติของมนุษย์นั้นปรารถนาวิถีสันติ ถ้าเราพิจารณาประวัติศาสตร์ในอดีตและที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบันก็จะเห็นได้ว่าการที่มนุษย์ของบางประเทศใช้วิถีไม่สันติในการเปลี่ยนแปลงนั้น ก็เพราะระบบสังคมเก่าได้กีดกันทางนิதியหรือทางพลตินัยหรือทั้งสองทางมิให้มนุษย์ใช้วิถีสันติได้ มนุษย์จึงจำเป็นต้องใช้วิถีไม่สันติ

พลังแห่งความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสังคมหนึ่งๆ ก็คือพลังของมวลราษฎรแห่งสังคมนั้นๆ นั่นเอง คือราษฎรส่วนมากที่ได้รับความอึดอัดขัดสนและถูกกดขี่เบียดเบียน จึงต้องการหลุดพ้นจากการนั้นอันเป็นวิสัยตามธรรมชาติของมนุษย์

โดยที่มนุษย์ทั่วโลกมีการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันยิ่งขึ้นในทางเศรษฐกิจ, การเมือง, และวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า “Culture”, อังกฤษ “Culture”, เยอรมัน “Kultur” นั้น รัชกาลที่ ๖ ได้ทรงแปลเป็นภาษาไทยว่า “ภูมิธรรม” ก็หมายถึงความเจริญงอกงามในทางความคิด คำนี้จึงหมายรวมถึงทฤษฎะคติที่เจริญงอกงาม ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในเรื่องเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลสะท้อนถึงสังคมต่างๆ ของมนุษย์ เมื่อประมาณ ๑๐ ปีเศษมานี้ วารสารอเมริกันได้โฆษณาเผยแพร่ทฤษฎะชนิดหนึ่ง คือ “ทฤษฎีโดมิโน” หรือผมเขียนเป็นพหูพจน์อย่างภาษาฝรั่งเศสว่า “ทฤษฎีโดมิโนส์”

คำว่า “DOMINO” มีความหมายหลายอย่าง แต่ถ้าหากใช้เป็นพหูพจน์ก็หมายถึงการเล่นไพ่ต่อแต้ม มีไพ่ ๒๘ ใบ ทำด้วยกระดูกบ้าง, ทำด้วยไม้บ้าง หรือทำด้วยวัตถุสังเคราะห์เทียมสิ่งนั้น ชาวเอเชียเล่นพนันเอาเงินกันจริงๆ แต่ว่าเด็กฝรั่งเอาไพ่โดมิโนมาเล่นโดยไม่พนันเอาเงินกัน เช่นเอามาต่อเป็นบ้านบ้าง เป็นสะพานบ้าง มีเด็กบางจำพวกเอาไปตั้งเรียงเคียงกอดติดต่อกัน ถ้าเอาน้ำจี้ให้ตัวหนึ่งล้ม ไพ่ตัวอื่นก็ล้มตาม (ผู้ปาฐกได้แสดงให้เห็นที่ประชุมดู)

นักการเมือง, นักการทหาร, นักโฆษณาของฝ่ายเศรษฐกิจ
 นายทุนใหญ่อเมริกันเอาวิธีเล่นสนุกของเด็กนั้นมาเปรียบเทียบ
 เพื่อยุติใจให้ราษฎรอเมริกันและลูกสมุนที่กลัวคอมมิวนิสต์เข้าใจ
 อย่างง่าย ๆ ว่า ถ้าหากประเทศหนึ่งประเทศใดในเครือเดียวกัน
 คือในเครือที่อยู่ภายใต้ระบบอำนาจและอิทธิพลของจักรวรรดิ-
 นิยมอเมริกันล้มไปโดยอ้างว่าคอมมิวนิสต์เป็นต้นเหตุแล้ว
 ระบบปฏิกิริยาของประเทศอื่น ๆ ก็ล้มตามไปและจะต้องอยู่
 ภายใต้ระบบคอมมิวนิสต์ด้วย

[วิธีโฆษณาของทฤษฎีโดมิโนสนั้นได้ผลที่จูงใจให้ราษฎร
 อเมริกันและลูกสมุนที่กลัวคอมมิวนิสต์ตามที่นักโฆษณาชวนเชื่อ
 เปรียบเทียบเสมือนว่าเป็นผีปิศาจรูปร่างกำยำที่จะกรำมนุษย์เอา
 มาเป็นมังสาหารนั้น ได้ร่วมกันเป็นขบวนการเข้าทำสงคราม
 ในอินโดจีนเพื่อขับไล่ปิศาจที่สมมติขึ้นนั้น ประจวบร่วมกันเป็น
 ขบวนการพหุเสนาแห่งพระเยซูคริสต์เจ้าที่ภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า
 ‘ครวัซาดส์’, อังกฤษ “ครูเซด” ในสมัยยุคกลางของยุโรป]

ชาวคริสต์ที่ร่วมขบวนการครูเซดแห่งยุคนั้นเห็นว่าตนมีความ
 ชอบธรรมที่จะต่อสู้ขับไล่พวกนอกกรีตที่ยึดครองเยรูซาเล็ม อัน
 เป็นดินแดนของพระเจ้าเป็นเจ้า และก็จะได้ออกาสนมัสการปูชนีย
 สถานของพระเยซูเจ้า จึงเป็นการจาริกเพื่อแสวงบุญไปด้วย

แต่การทำสงครามแทรกแซงกิจการภายในของเวียดนาม, กัมพูชา, ลาวนั้น เป็นการแสวงบาป เพราะราษฎรในสามประเทศนั้นเป็นเจ้าของดินแดนของเขาเอง ไม่มีปฐมนิยสถานของพระผู้เป็นเจ้าให้หมิ่นสการ และที่เป็นบาปอย่างยิ่งก็คือทำลายราษฎรหญิงชายเด็กเล็กและคนชราที่ไม่ใช่ทหารประจำการ ให้ถึงตาย, บาดเจ็บ, ทูพพลภาพจำนวนหลายล้านคนและทรัพย์สินต้องถูกทำลายเสียหายเหลือคณานับ) คนอเมริกันเองจำนวนไม่น้อยก็เห็นว่าการนั้นเป็นบาปอย่างมหันต์ ท่านผู้ใดติดตามข่าวอเมริกันด้วยความพินิจพิจารณาให้ถ่องแท้ก็จะทราบถึงเรื่องที่คนอเมริกันจำนวนไม่น้อยคัดค้านสงครามแทรกแซงนั้น และการที่ชายหนุ่มอเมริกันยอมติดคุกติดจำไปรบในเวียดนามเป็นจำนวนมากขึ้นตามลำดับ จึงเป็นเหตุหนึ่งที่รัฐบาลอเมริกันไม่อาจส่งทหารเพิ่มเติมไปยังสมรภูมิทั้งสาม แล้วในที่สุดก็ต้องถอนทหารทั้งหมดออกจากสามประเทศนั้น ส่วนความทารุณโหดร้ายของทหารอเมริกันต่อพลเมืองที่มิใช่ทหารในเวียดนามนั้นก็ถูกเปิดโปงโดยคนอเมริกันเองมากมายหลายกรณีอันคว่ำโลกนอกจากในสยาม สมัยที่มีเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์จึงไม่อาจลงข่าวเช่นนั้นได้ เพราะเจ้าหน้าที่เกรงว่าจะทำให้คนไทยเสียขวัญแต่ผู้ที่อยู่นอกประเทศไทยซึ่งถ้าสนใจจะทาง

กาวีสัย (Vérité objective) ก็ย่อมทราบได้ คนอเมริกันที่มีจิตใจรักมนุษยชาติก็ว่าสงครามแทรกแซงนั้นเป็นบาป ผมเชื่อว่าคนไทยที่ส่วนมากเป็นพุทธศาสนิกชนก็ย่อมมีจิตใจรักมนุษยชาติไม่ค่อยไปกว่าผู้ที่ถือศาสนาอื่น นอกจากคนไทยบางคนที่ได้ชื่อเพียงแต่ว่านับถือพุทธศาสนา แต่ในสาระเขาไม่ถือศาสนาใดเลย ประจวบไรดานท่านกล่าวเป็นคำพังเพยว่า “เอาผ้าเหลืองน้อยห้อยหูพอให้รู้ว่าเป็นชาวพุทธ”

ชาวพุทธที่แท้จริงย่อมนึกถึงกฎแห่งกรรม กรรมนั้นอาจ**ประจักษ์ในระยะสั้นหรือในอนาคตต่อไปเร็วหรือช้า** ไรดานท่านเคยกล่าวถึงกรรมตามทันตาก็มี เช่นบาปกรรมที่จักรวรรดินิยมอเมริกันทำไว้ในเวียดนาม, กัมพูชา, ลาว ก็ประจักษ์เห็นทันตาซึ่งนอกจากทหารฝ่ายตนต้องล้มตายบาดเจ็บไม่น้อยกว่า ๕ แสนคนแล้ว ค่าใช้จ่ายในสงครามเวียดนามเป็นจำนวนกว่า ๑๕๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์อเมริกัน เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกาเอง ค่าครองชีพสูงขึ้น คนว่างงานมากขึ้น ค่าของเงินดอลลาร์ลดลงเรื่อยๆ ทำให้ค่าของเงินบาทของเราที่อิงอยู่กับเงินอเมริกันต้องพลอยลดลงด้วย ฯลฯ

๖. ท่านที่ระลึกประวัติศาสตร์เบื้องต้นของสหรัฐอเมริกาได้ก็ย่อมทราบว่า **สหรัฐอเมริกาเป็นบทบาทสำคัญในประวัติ-**

ศาสตร์ที่ได้ล้มไฟโดมิโนสแห่งเครื่องระบบศักดินาใบแรกหรือ
ชุดแรกสำเร็จ ตั้งแต่ยังไม่มีผู้ใดค้นพบทฤษฎีโดมิโนส คือใน
บันปลายแห่งศตวรรษที่ ๑๘ คนอังกฤษส่วนมากใน ๑๓ อาณา
นิคมอังกฤษที่ทวีปอเมริกาเหนือได้จับอาวุธต่อสู้ระบบศักดินา
อังกฤษที่กดขี่เบียดเบียน ครั้นถึงวันที่ ๔ กรกฎาคม ค.ศ.
๑๗๗๖ คนอังกฤษเหล่านั้นได้ประกาศตนเป็นเอกราช สถา
ปนาสหรัฐอเมริกาขึ้น เท่ากับไฟโดมิโนสชุดแรกในเครื่องระบบ
ศักดินาเจ้าอาณานิคมได้ล้มไป แล้วจึงให้อาณานิคมอื่นๆ ของ
อังกฤษ, ฝรั่งเศส, สเปน ฯลฯ ต้องล้มตามไปด้วย

ประกาศเอกราชฉบับ ๑๗๗๖ ของสหรัฐอเมริกานั้น มิใช่
เพียงแสดงว่าตนเป็นเอกราชแล้วเท่านั้น หากคำปวารณาได้แถลง
ถึงสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งแพร่หลายไปทำให้ชาว
อาณานิคมสมัยนั้น (ซึ่งเป็นคนยากจนที่อพยพไปจากยุโรปเพื่อ
ทำมาหากินในอเมริกาแต่เจ้าศักดินาก็ยังตามไปกดขี่เบียดเบียน
อีกนั้น) ได้ตื่นจากภวังค์ คือตื่นจากความหลงใหลมกมายไม่รู้
สึกตัวให้เกิดรู้สึกตัว คือเกิดจิตสำนึกในสิทธิมนุษยชนที่ตนมีอยู่
ตามธรรมชาติแห่งความเป็นมนุษย์ ประกาศเอกราชนั้นได้กล่าว
ไว้ในคำปวารณา เทอดทูน “ธรรมชาติ” และ “พระเจ้าแห่งธรรม-
ชาติ” ซึ่งประกาศนั้นได้เขียนเป็นตัวอักษรใหญ่ว่า “Nature”

และ “Nature’s God” ว่าได้ประทานให้มนุษย์ทุกคนมีความ
เสมอภาค มีเสรีภาพ และการแสวงหาความสุข และกล่าวว่า
รัฐบาลที่สร้างขึ้นโดยมนุษย์ก็เพื่อคุ้มครองสิทธิเหล่านั้น ครั้นใดรูปแบบ
รัฐบาลใดทำลายวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว ราชนาก็มีสิทธิ
เปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกโดยตั้งรัฐบาลใหม่บนรากฐานดังกล่าว
และจัดเป็นรูปแบบที่ราษฎรเห็นว่าเหมาะสม

ทฤษฎีโดมิโนนั้นมิได้เวียนอยู่ภายในทวีปอเมริกา
เท่านั้น หากโคจรมายังยุโรปด้วย คืออีก๑๓ปีก็มาถึงฝรั่งเศส
ซึ่งเป็นประเทศแรกที่ได้มีการอภิวัฒน์ใหญ่ใน ค.ศ. ๑๗๘๙
เลิกลัทธิระบบศักดินาและสถาปนาระบบประชาธิปไตยในทาง
นิรันดร์ขึ้น เปรียบประดุจไฟโดมิโนส์แห่งเครื่องระบบศักดินา
ได้ลุ้มนำไปอีกใบหนึ่ง การอภิวัฒน์ใหญ่ฝรั่งเศสครั้งกระนั้น
มิได้กระทำเพียงประกาศว่ามีระบบใหม่ของฝรั่งเศสโดยเฉพาะ
เท่านั้น หากได้มีประกาศหรือปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์
และของพลเมือง ฉบับลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ค.ศ. ๑๗๘๙ อาทิ
ในคำปรารภมีความว่า“Considérant que l’ ignorance,
l’ oubli ou le mépris des droits de l’ homme sont les seules
causes des malheurs publics et de la corruption des
Gouvernements.....” แปลความว่า

“โดยพิจารณาว่าความโง่เขลา, ความลึ้มหรือความไม่นำพาต่อสิทธิของมนุษย์เป็นเหตุเดียวเท่านั้นแห่งความทุกข์ของมหาชนและแห่งการฉ้อราษฎร์บังหลวงของหลายรัฐบาล...” แล้วปฏิญญานั้นก็ได้พรรณนาถึงรายละเอียดแห่งสิทธิต่าง ๆ ของมนุษย์และพลเมือง

การอภิวัฒน์ใหญ่ฝรั่งเศสพร้อมด้วยประกาศปฏิญญาสิทธิของมนุษยชนดังกล่าวแล้ว มีอิทธิพลทำให้คนยากจนและคนที่ถูกกดขี่เบียดเบียนจากระบบศักดินาในประเทศอื่น ๆ แห่งยุโรป ตะวันตกสมัยนั้นตื่นจากภวังค์กันมากขึ้น คือ**ทฤษฎีโดมิโนส์ได้** **เคลื่อนตัวที่จะโคจรต่อจากประเทศฝรั่งเศส** ดังนั้นพระจักรพรรดิ (Empereur, Emperor) และพระราชอาธิปติ (Roi, King, Koenig) ของหลายประเทศในยุโรป อาทิ ออสเตรีย, รัสเซีย, อังกฤษ, สเปน, โปรตุเกส, ซอลแดนค์, ซาร์ดีเนีย, เนเปืล และประเทศใน “สันตะจักรวรรดิ” (Saint-Empire) ก็ได้ร่วมกันยกกองทัพมาประชิดฝรั่งเศสและแทรกแซงกิจการภายในของฝรั่งเศส หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็เพื่อขัดขวางมิให้**ทฤษฎีโดมิโนส์ได้**ขยายวงโคจรมาถึงจักรวรรดิและอาณจักรของตน แต่ก็ไม้อาจทำสำเร็จได้ ก็การโคจรของระบบประชาธิปไตยก็ดำเนินต่อไปตามเส้นทางของตน ทำให้หลาย

ประเทศในยุโรปตะวันตกต้องรับเอาระบบประชาธิปไตยทาง
 นิติชนน้อยบ้างมากบ้างตามสภาพ ซึ่งเป็นการบั่นทอนอำนาจ
 ศักดินา

แม้ว่าระบบศักดินาของบางประเทศจะยืนยงอยู่ต่อมาได้
 จนถึงสงครามโลกครั้งที่ ๑ แต่เมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๑
 ก็ปรากฏว่าหลายประเทศนั้นต้องเปลี่ยนระบบสังคมเก่า โดยมี
 ระบบสังคมใหม่ที่เป็นประชาธิปไตยทางนิติชนมากยิ่งขึ้น

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ หลายประเทศในยุโรปตะ-
 วันตก รวมทั้งญี่ปุ่น ได้ร่วมกันส่งกำลังรบไปแทรกแซงในรัสเซีย
 ที่ได้สถาปนาระบบโซเวียตขึ้นในประเทศนั้น ทั้ง ๆ ที่กองกำลัง
 ของโซเวียตมีอาวุธดีกว่าฝ่ายแทรกแซง เพราะอาวุธยุทธ-
 ภัณฑ์ของรัสเซียได้ถูกทำลายย่อยยับในระหว่างสงครามโลกครั้งที่
 ๑ สมัยที่พระเจ้าซาร์ยังทรงมีอำนาจอยู่ แต่ด้วยกำลังใจสูง
 ของราษฎรรัสเซีย ก็สามารถเอาชนะฝ่ายแทรกแซงได้

ไฟโคมิโนสก็คือระบบพระเจ้าซาร์ได้ล้มไปแล้ว ทฤษฎี
 โคมิโนสก็ดำเนินโครงการต่อไป กังปรากฏว่าในปลายและหลัง
 สงครามโลกครั้งที่ ๒ ระบบสังคมเก่าของหลายประเทศได้
 ล้มไป โดยมีระบบสังคมใหม่ที่เป็นประชาธิปไตยยิ่งกว่าขึ้นมา
 แทนที่ ในเอเชียตะวันออกนั้น มองโกเลีย, เกาหลี, จีน,

ได้สถาปนาระบบสาธารณรัฐประชาธิปไตยของราษฎรขึ้น, ต่อมาเวียคนามเหนือก็ได้ตั้งระบบสาธารณรัฐประชาธิปไตยของราษฎร แล้วต่อมาทฤษฎีโดมิโนส์ก็โจรมาถึงกัมพูชา, เวียคนามใต้และลาว

วิถีโจรก็ยังคงดำเนินไปตามสภาพและสัญญาณพิเศษเฉพาะของแต่ละสังคม เช่น วิถีของกัมพูชา เป็นอย่างหนึ่ง วิถีของเวียคนามเป็นอีกอย่างหนึ่ง, วิถีของลาวเป็นอีกอย่างหนึ่งซึ่งท่านทั้งหลายย่อมสังเกตได้ว่าภายหลังที่ฝ่ายขวาของประเทศลาวได้ต่อสู้ทางอาวุธกับฝ่ายลาว รักษาติหรือปเทศลาวมาหลายปีแล้ว ต่อมาเมื่อกัมพูชากับเวียคนามได้ได้กู้อิสรภาพแล้ว สมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตลาว ก็ได้เสด็จไปจำหนือ อันเป็นที่ตั้งกองบัญชาการของปเทศลาว และได้เสด็จจากหลวงพระบางมาเวียงจันทน์สวนสนามทหารปเทศลาวกับทหารของเสด็จเจ้าสุวรรณ ภูมานายกรัฐมนตรี ซึ่งแสดงว่าพระเจ้ามหาชีวิตทรงเห็นว่า ไหน ๆ ทฤษฎีโดมิโนส์ก็จะมาถึงแล้ว ก็ให้มาโดยวิถีสันติและมีการปรองดองระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ของลาว คือว่าที่จะปล่อยให้รบราฆ่าฟันกันต่อไป

๗. เมื่อกล่าวถึงคนอเมริกัน เราต้องแยกราษฎรอเมริกัน ซึ่งเป็นผู้ถูกกดขี่จากระบบสังคมของตนเองออกต่างหากจากคน

อเมริกันส่วนน้อยซึ่งทำการกดขี่ คือเศรษฐกิจเจ้าสมบัติซึ่งเป็น
 นายทุนสมัยใหม่ที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดเป็นจักรวรรดินิยมหรือ
 บรรณานุกาฬ และตัวแทนของพวกนี้ คือ นักการเมือง, นัก
 การทหาร, นักโฆษณาชวนเชื่อ จำนวนหนึ่ง

ท่านที่ศึกษาประวัติศาสตร์ย่อมรู้ว่า เกมที่คนอังกฤษได้
 อพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในทวีปอเมริกาเหนือนั้นก็เป็นคนยากจน
 เมื่อจำนวนคนอพยพมีมากขึ้น ได้ขยายพื้นที่กว้างขวางขึ้นจึงได้
 ตั้งเป็นหลายอาณานิคมแต่เจ้าศักดินาอังกฤษก็ยังตามไปกดขี่
 เบียดเบียน ฉะนั้นคนอังกฤษแห่ง ๑๓ อาณานิคมจึงได้จับอาวุธ
 ขึ้นต่อสู้ระบบศักดินาอังกฤษแล้วประกาศเอกราชทั้งเป็นสหรัฐ
 อเมริกาเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๗๗๖ ดังที่ผมได้กล่าว
 ในข้อก่อน

ในสมัยนั้น ระบบทุนของสหรัฐอเมริกายังเป็น ระบบทุน
 ธรรมดา ต่อมาก็ได้พัฒนายิ่งขึ้นถึงขีดสูงสุดเป็น ทุนผูกขาด มี
 อำนาจทุนยิ่งใหญ่ตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ ๑๙ เป็นต้นมา ระบบทุน
 ที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดเช่นนั้นเรียกตามภาษาฝรั่งเศส “IMPERI-
 ALISME”, อังกฤษ “IMPERIALISM” คือเป็น “อิมพีเรียล
 ลิสม์” ของระบบทุนสมัยใหม่ซึ่งแปลเป็นไทยว่า “จักรวรรดิ
 นิยม” หรือ “บรรณานุกาฬ” ไม่ใช่ “อิมพีเรียลลิสม์” ของ

สมัยทุนโบราณซึ่งผู้เป็นประมุขนั้นต้องการเป็น “จักรพรรดิ” หรือ “จักรพรรดินิยม” ส่วนเศรษฐีสมัยใหม่อเมริกันไม่ต้องการเป็น “จักรพรรดิ” หรือ “EMPEREUR” แต่ต้องการกดขี่ ขูดรีดเบียดเบียนราษฎรอเมริกันส่วนมากในสหรัฐอเมริกาเอง ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งต้องการมีอำนาจหรืออิทธิพล หรือทั้งสองอย่าง เพื่อแผ่อำนาจทุนของตนในประเทศอื่น เริ่มจากประเทศในทวีปอเมริกาละตินแล้วก็แผ่มายังบางประเทศ ในเอเชียอาคเนย์ ในการที่จักรวรรดินิยมอเมริกันทำได้เช่นนั้นก็ เพราะชนชั้นปกครองของประเทศอื่นๆ นั้นสมรู้เป็นใจด้วย เพื่อหวังได้ความช่วยเหลือของจักรวรรดินิยมนั้นอันเป็นนโยบาย ชนิดหนึ่งซึ่งผมขอเรียกว่า “นโยบายภิกขาจาร” (beggar's policy) เรื่องนี้ผมได้ชี้แจงไว้ในคำขวัญซึ่งท่านบุญชู โรจน-เสถียร รัฐมนตรีว่าการคลังปัจจุบัน ขอให้ผมเขียนแสดงถึงวิธิการคลังของชาติไทยในอดีต, ปัจจุบัน, และอนาคต เพื่อท่าน นำลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกวันสถาปนากระทรวงการคลังครบรอบ ๑๐๐ ปี ผมจึงได้ส่งคำขวัญไปให้ท่านพิจารณามีใจความว่า ตั้งแต่บรรพบุรุษสร้างชาติไทยเป็นต้นมา เราถือนโยบาย เอกราชทางการคลัง ไม่เคยใช้นโยบาย “ภิกขาจาร” ปีใดเรามิงบประมาณรายได้มาก เราก็ใช้มาก ปีใดเรามิงบประมาณรายได้

น้อยเราก็ใช้น้อยตามอัตราภาพ ถ้าถึงคราวที่เราจำเป็นต้องลงทุน
 ซึ่งทางเศรษฐกิจเรียกว่า “ทุนสังคม” ก็คือทุนที่ทำให้เกิดผลิต
 ผล เช่น เมื่อก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น รัฐบาลต้องการ
 สร้างทางรถไฟ, หรือสร้างชลประทาน เราก็กู้เงินโดยเสียดอกเบี้ย
 ไม่มีอะไรผูกพัน ไม่ใช่เป็นการขอทาน ภายหลัง ๒๔ มิถุนายน
 ๒๔๗๕ เราไม่เคยกู้เงินจากต่างประเทศ หากเราใช้หนี้เก่าและ
 เจริญลดดอกเบี้ย แต่ผมสังเกตว่าตอนหลังๆ นี้ พอถึงเวลา
 เตรียมทำงบประมาณปีหนึ่งๆ เราก็หวังว่าปีนั้นๆ สหรัฐอเมริกา
 จะให้เงินรัฐบาลเท่าใด ท่านจะสังเกตได้ว่าถ้านักการเมืองผู้ใหญ่
 อเมริกันมาเยี่ยมสยาม เช่น จอห์น สตัน หรือ นิกสัน ฯลฯ นั้น พอ
 เสร็จเยี่ยมแล้ว บางคนก็สัมภาษณ์นายกรัฐมนตรีว่า ปีนี้อเมริกา
 จะให้เงินเราเท่าใด เมื่อครั้งก่อนนั้นไม่เคยมีปัญหาภิกษาจาร
 ผมจึงเขียนในคำขวัญว่า เราจะต้องใช้นโยบายเอกราชการคลัง
 ของชาติเพื่อช่วยรักษาความเป็นเอกราชของชาติไว้” จริงอยู่
 เวลาที่เราอาจจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศแต่เรา
 ต้องรับจากทุกประเทศโดยไม่มีอะไรผูกพันอยู่กับประเทศหนึ่ง
 ประเทศใด มิฉะนั้นเราจะต้องทำตามประเทศให้เงินซึ่งเป็น
 การเสียความเป็นเอกราช เช่นในสหประชาชาติ เราก็จะต้อง
 ยกมือให้เขาประจักษ์ที่กล่าวกันว่า ส.ส. ที่ขายตัว และการใช้

นโยบายเช่นนั้นทำให้ชาติไทยเสียศักดิ์ศรีในสายตาของโลกว่าเป็น
 ชาติภิกษาจารย์ชน ชั้นปกครองในหลายประเทศแห่งอเมริกา
 ลาตินได้**ใช้นโยบายภิกษาจารย์จักรวรรดินิยมอเมริกัน** จึงทำให้
 ระบบทุนบริณนานุภาพได้เข้ามาขูดรีดประเทศนั้นๆ ซึ่งท่าน
 อาจสังเกตได้ว่าเมื่อมีนักการเมืองผู้ใหญ่อเมริกันไปเยือนประเทศ
 นั้นๆ ก็ถูกต่อต้านหลายครั้ง ซึ่งเป็นเรื่องของราษฎรทำกัน
 ขึ้นเอง เพราะที่ใดมีการกดขี่ขูดรีด ก็เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่
 ถูกกดขี่ข่มเหงทำการต่อสู้เพื่อกู้อิสรภาพของตน แต่นักการเมือง,
 นักการทหาร, นักโฆษณาชวนเชื่อซึ่งเป็นตัวแทนของจักรวรรดิ
 นิยมอเมริกัน กลับให้เกียรติแก่คอมมิวนิสต์ว่าเป็นผู้ก่อเหตุต่อสู้
 นั้นและให้เกียรติเช่นนั้นแก่คอมมิวนิสต์ว่าจะทำการคัดค้านจักร
 วรรดินิยมอเมริกันในเอเชียอาคเนย์ด้วย จักรวรรดินิยมอเมริกัน
 ได้ปริวิตกว่าระบบจักรวรรดิ (EMPIRE) ของตนจะต้องสลาย
 ไป ถ้าระบบปฏิกิริยาของประเทศหนึ่งประจักษ์เป็นไฟโดมิโนส์
 ใบหนึ่งต้องล้มไปก็ทำให้ระบบปฏิกิริยาของประเทศอื่นที่อยู่ใน
 เครือของจักรวรรดินิยม ประจักษ์เป็นไฟโดมิโนส์ใบอื่น ๆ ก็ต้อง
 ล้มตามไปด้วย

ข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไรก็ตาม แต่ถ้าราษฎรส่วนมากที่เป็นคนอึดคักขี้คนของประเทศใดไม่ให้ความสนับสนุนแก่คอมมิวนิสต์ไซว์ คอมมิวนิสต์จะทำการสำเร็จได้อย่างไร นอกจากมีกรณีที่ผมกล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “ชีวิตผืนผวนของข้าพเจ้า ฯ” ซึ่งมอบให้แก่สมาคมแล้ว ก็ครั้งหนึ่งผมได้สนทนากับเสด็จเจ้าเพชรราช อติมหาอุปราชลาว ที่เสด็จมาลี้ภัยอยู่ในสยามภายหลังที่จักรวรรดินิยมฝรั่งเศสได้กลับมายึดครองลาวอีกเมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๗ ผมได้ทูลถามเสด็จเจ้าฯ ว่า ผู้รักชาติคนนั้น ๆ ของลาวเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ พระองค์ได้ตอบเป็นคติปรัชญาว่า “คนที่กำลังจะจมน้ำนั้น จะมีเวลาพอที่จะคว้ามือที่ยื่นมาช่วยนั้นมีสีขาวหรือสีแดง?”

๘. สถานการณ์ประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวกับ อนาคตของสยามนั้น ผมจะขอกล่าวเกี่ยวกับพม่า ก่อน

เขตแดน ทางบกด้าน ตะวันตก และตะวันตกเฉียงเหนือของสยามติดต่อกับพม่าและเขตแดนทิศเหนือของพม่าติดต่อกับจีน เมื่อ ๑๐ ปีที่แล้วมาก่อนที่สงครามในอินโดจีนยังไม่ทวีความรุนแรงถึงขนาดหนักันนั้น สื่อมวลชนในสยามและใน

ต่างประเทศก็ได้้นำปรากฏการณ์ในพม่ามาเสนอเป็นข่าวใหญ่
 บ่อย ๆ แต่เมื่อสงครามอินโดจีนได้ทวีความรุนแรงหนักขึ้น
 ข่าวสถานการณ์ในพม่าก็เป็นอันดับรองจากข่าวอินโดจีนซึ่งคน
 ส่วนมากหันไปสนใจ แต่นิตยสารที่สนใจในปัญหาเอเชียอา-
 เนียก็ยังเสนอข่าวปรากฏการณ์ในพม่าต่อมา ซึ่งแสดงว่าการต่อสู้
 ระหว่างชนชั้นและการต่อสู้ระหว่างเชื้อชาติกับการต่อสู้
 ระหว่างชนชาติยังคงดำเนินอยู่ซึ่งหลายครั้งก็มีความรุนแรง
 ปรากฏการณ์ก็คือรัฐบาลพม่าได้ต่อสู้กับคอมมิวนิสต์พม่าฝ่าย
 ธงแดงซึ่งต่อมาได้ตกลงกับรัฐบาลไม่ใช้วิธีต่อสู้ทางสายอาวุธ
 ส่วนคอมมิวนิสต์พม่าฝ่ายธงขาวซึ่งตามสิทธิควรจะเป็นสี
 ของฝ่ายขวานั้น ได้ใช้วิธีต่อสู้ทางสายอาวุธกับรัฐบาลพม่าตลอด
 มาจนทุกวันนี้และยึดพื้นที่ส่วนหนึ่งแห่งลุ่มแม่น้ำอิระวดีเป็นเขต
 ปลดแอกปกครองตนเองและปฏิบัติการอีกหลายแห่งที่ไม่ไกล
 จากเขตแดนสยาม เมื่อประมาณ ค.ศ. ๑๙๖๗ คนเชื้อชาติ
 พม่าส่วนหนึ่งได้มีการต่อสู้กับคนเชื้อชาติจีนที่อาศัยอยู่ในพม่า
 ซึ่งทำให้มีคนต้องล้มตายบาดเจ็บทุพพลภาพจำนวนไม่น้อย

โดยที่พม่าประกอบด้วยหลายชนชาติที่มีเชื้อชาติพม่า
 แต่เคยเป็นชาติอยู่ก่อนที่เข้าร่วมในสหภาพพม่า คือ มอญ,
 กะเหรี่ยง, ขะจิ่น, ไทยใหญ่ ฯลฯ นั้น ก็ได้มีการต่อสู้เพื่อแยก

คนออกจากสหภาพพม่าแล้วตั้งเป็นเอกราชของตน บางชนชาติ เช่น **ชนชาติกะเหรี่ยง** ซึ่งส่วนข้างมากอยู่ในเขตพม่าส่วนน้อยอยู่ในเขตสยามนั้น กะเหรี่ยงในเขตพม่าได้ยึดพื้นที่ปกครองตนเองได้ในทางพฤตินัยแล้วโดยรัฐบาลพม่าไม่อาจเข้ามามีอำนาจปกครองได้ ฝ่าย**ไทยใหญ่**ในดินแดนที่เรียกว่า **“รัฐฉาน”** ซึ่งอยู่ระหว่างเหนือสยามกับใต้มณฑลยูนนานของจีนนั้นก็ต่อสู้ทางสายตารัฐกับรัฐบาลพม่าเพื่อแยกตนเป็นเอกราช โดยเฉพาะมิใช่พวกเขาต้องการแยกจากพม่าเพื่อมาเป็นส่วนหนึ่งของสยาม ประวัติศาสตร์ปรากฏว่าเมื่อครั้งรัชกาลที่ ๔ ได้ส่งกองทัพบกขึ้นไปประชิดเชียงตุงเพื่อให้เป็นเมืองส่งบรรณาการนั้น พวก**ไทยใหญ่**ก็ต่อสู้โดยไม่ยอมขึ้นแก่สยาม รัชกาลที่ ๔ จึงให้ถอนกองทัพบกกลับ ฝ่าย**ชนชาติขะจิ่น**ซึ่งเป็นรัฐหนึ่งอยู่บริเวณเหนือพม่าติดต่อกับเขตแดนจีนนั้นก็ต่อสู้รัฐบาลพม่าเพื่อแยกตนเป็นรัฐอิสระ ถ้ารัฐบาลพม่าเก็บอาวุธได้จากการรบกับชนชาติเหล่านั้นซึ่งเป็นอาวุธจากจีนไซ้ รัฐบาลพม่าก็จะแสดงให้เห็นชาวพม่าขมว่าเป็นอาวุธที่ชนชาติเหล่านั้นได้มาจากจีน แต่จนปัจจุบันนี้ก็ไม่ปรากฏว่ารัฐบาลพม่าแสดงเช่นนั้น

กะเหรี่ยงในพม่าได้อาหารจากที่ใดนั้น ท่านที่สนใจก็อาจ
 รู้ได้โดยสอบข้อเท็จจริงจากผู้ค้าอาวุธในสยามหรือจากผู้ค้าเพชร
 พลอยที่ทำการค้าอย่างเปิดเผย คือ กะเหรี่ยงเอาพลอยทับทิม
 ที่มีค่าซึ่งเป็นที่รู้จักทั่วโลกว่าเป็นเหมือนในพม่า (ซึ่งว่าที่แท้ใน
 เขตกะเหรี่ยงครอบครอง) นั้น มาขายต่ำกว่าราคาตลาดโลก
 ที่ชายแดนระหว่างกะเหรี่ยงกับสยาม นักการค้าและผู้ต้องการ
 ทับทิมและพลอยที่มีค่าก็ไปซื้อได้ที่ชายแดนนั้น หนึ่งปีไม่สัก
 ของพม่าอยู่ในเขตกะเหรี่ยง ๆ ตัดมาขายที่ชายแดนสยาม
 กะเหรี่ยงได้เงินจากการขายของมีค่าต่าง ๆ เหล่านั้น แล้วก็เอา
 มาซื้ออาวุธจากนักการค้าอาวุธในสยามนั่นเอง และก็เป็นที่รู้
 กันว่านักการค้าอาวุธเหล่านั้นซื้ออาวุธมาจากทหารอเมริกันที่
 ลักลอบเอามาจากคลังอาวุธของตนเอง ขายให้ผู้ซื้อด้วยราคา
 ย่อมเยา

หนึ่ง บริเวณตั้งแต่เขตแดนเหนือของสยามถึงเขตมณฑล
 ยูนนานของจีนนั้นก็ยังมียกกองทหารจีนที่กั้นคั้งที่ฝ่ายแพ่กอง
 ทหารคอมมิวนิสต์จีนเมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๙ แล้วถอยเข้ามาตั้งอยู่ที่
 บริเวณนั้นอันเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของพม่า กองทหารจีนก็-

มีต้นเหตุเป็นที่รู้จักกันในชื่อ “กองพลที่ ๕๓” แต่ตัวทหาร
รุ่นแรกนั้นบัดนี้ก็มีอายุมากแล้วไม่มีแรงรบ จีนก็ก้มันตั้งจึงได้
จ้างคนหนุ่มเชื้อชาติจีนจำนวนหนึ่งจากสยามไปเปลี่ยนทหาร
เก่าส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งของทหารเก่าแห่งกองพลนั้นก็ตั้ง
หลักแหล่งโดยมีเมียเป็นคนท้องถิ่นเกิดลูกชายซึ่งต่อมากลาย
เป็นทหารวัยหนุ่มแทนเสียได้ ทหารกองพลนั้นเปลี่ยนอาชีพ
ทหารอันมีเกียรติมาเป็นนักรบกำฝืนและเฮโรอื่นซึ่งระบาค
เข้ามาในสยามและเกือบทั่วโลกตะวันตก ทหารในกองพลนี้เป็น
ผู้ควบคุมแหล่งฝิ่นและเฮโรอื่นเถื่อนที่ทั่วโลกรู้จักกันในชื่อเรียก
ว่า “บริเวณสามเหลี่ยม” ระหว่างชายแดน พม่า—ลาว—สยาม
ขอให้ท่านทั้งหลายคิดว่า สถานการณ์ในพม่าที่กำลังเคลื่อนไหว
อยู่นั้นได้กระทบสยามเพียงใด เฉพาะเฮโรอื่นก็ทำให้เยาวชน
ไทยหลายแสนคนต้องติดยาเสพติดดังกล่าว อันเป็นการบั่น
ทอนพลังของชาติไทย เราจะโทษคอมมิวนิสต์จีนก็ได้ว่าทำ
ไม่เขาไม่ปราบกองพล ๕๓ แห่งก๊กมินตั๋งให้ราบคาบไป เพราะ
รัฐบาลของสาธารณรัฐแห่งราษฎรจีนถือหลักไม่ล่วงล้ำเขตแดน
และอธิปไตยของชาติอื่น เขาจึงไม่ส่งทหารมาปราบกองพลก๊ก-

มีนทั้งที่อยู่ในเขตพม่า รัฐบาลพม่าก็ทำการโจมตีกองพลนั้น
หลายครั้งแล้ว แต่ยังปราบให้ราบคาบไม่ได้ บางคนออกความ
เห็นว่าปล่อยให้ซากของกองพล ๔๓ จินก็กมีนตั้งอยู่อย่างนั้น
เป็นการดี เพราะจะช่วยต่อต้านจีนคอมมิวนิสต์ ความเห็นนี้มี
ลักษณะที่เรียกว่า“นิยายหลอกเด็ก” ผมเห็นว่าท่านที่เป็นผู้ใหญ่
แล้วสามารถใช้สามัญสำนึกอันเป็นจิตใจวิทยาศาสตร์ (ESPRIT
SCIENTIFIQUE, SCIENTIFIC SPIRIT) เบื้องต้นของมนุษย์
ก็ย่อมคิดได้ไม่ยากกว่าทหาร ๑ กองพลนั้นจะสู้กับเงินที่มีทหาร
ประจำการ ๑๓๘ กองพล (ตามสถิติในหนังสือ STATESMAN
YEAR BOOK) และมีทหารท้องถิ่นที่ฝึกทางทหารเป็นประจำ
อยู่ในสหการคือคอมมิวนิต่าง ๆ อีก ๒๐๐ ล้านคนนั้นได้หรือไม่
โดยเฉพาะกองพลที่ ๔๓ นั้น เป็นกองพลชยา ก็ทั้งเตี้ยทั้ง
ลวกสูบฝิ่นกินเฮโรอีนกันอย่างงอมแงม จึงไม่อาจสู้ทหารประจำ
การของจีนแม้แต่กองพลเดียวหรือกรมเดียวก็ได้ **สิ่งที่เรา**
ควรวิตกกัง อนาคตของเยาวชนไทยที่ติดเฮโรอีนเวลานี้หลาย
แสนคนและจะยังติดต่อไปอีกก็รุ่น ถ้าสถานการณ์ของพม่า
ในดินแดนส่วนนี้ยังคงเป็นอยู่ต่อไป

๘. สถานการณ์ในมาเลเซียนั้น ถ้าท่านติดตามความเคลื่อนไหว ท่านก็ย่อมจะทราบได้ว่าในประเทศนั้นได้มีการต่อสู้ระหว่างกลุ่มชนเชื้อชาติมลายูและเชื้อชาติจีนซึ่งบางครั้งก็มีการรุนแรงถึงกับมีคนล้มตายบาดเจ็บทุพพลภาพจำนวนไม่น้อยและรัฐบาลมาเลเซียก็มีการต่อสู้กับขบวนการคอมมิวนิสต์มาเลเซียติดต่อกันมาหลายปี

อนึ่ง ยังมีขบวนการในรัฐตะวันออกของมาเลเซียติดต่อกับเขตแดนไทยซึ่งต้องการแยกเป็นสหพันธรัฐเอกราชต่างหากจากมาเลเซีย ท่านที่ติดตามข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์สามจังหวัดของสยาม กือ บัตตานี นราธิวาส ยะลา ซึ่งพลเมืองส่วนมากเป็นเชื้อชาติมลายูและนับถือศาสนาอิสลามนั้น ก็คงจะทราบตามข่าวของรัฐบาลไทยและรายงานของนายตำรวจบางคนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ แสดงว่าในบริเวณสามจังหวัดนั้นมีขบวนการแยกดินแดนเพื่อรวมเป็นสหพันธรัฐมลายูตะวันออก และมีขบวนการคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นขบวนการเดียวกันกับคอมมิวนิสต์ในมาเลเซีย อีกส่วนหนึ่งตามที่ผมทราบข่าวว่ามีขบวนการที่เชื่อมโยงกับขบวนการมาร์กซิสต์-อิสลามิก (MARXISME ISLAMIQUE) ที่มีแหล่งใหญ่อยู่ในประเทศหนึ่งแห่งตะวันออกกลาง

แล้วแผ่สาขามายังมาเลเชียและในสามจังหวัดภาคใต้สุดของสยาม นอกจากนั้นก็ยังมียุทธภูมิที่ลึกซึ้งอยู่ในมาเลเชียจำนวนหนึ่งที่ ไม่ปรารถนาแยกดินแดนสามจังหวัดภาคใต้ของสยามออกจาก สยาม หากต้องการเพียงแต่ให้มีรัฐธรรมนูญสยามขึ้นใหม่ ในรูปรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐ โดยให้ชนชาติต่าง ๆ ที่รวมอยู่ใน สยามมีสิทธิปกครองตนเองรวมอยู่ในสหพันธรัฐสยาม ดัง ปรากฏตามคำแถลงของ ตวนกูยาราล นาแซ ซึ่งมีชื่อไทยว่า อุดุลย์ ณ สายบุรี ทายาทของราชาแห่งสายบุรี (สมัยรัชกาลที่ ๗ จังหวัดสายบุรีถูกยุบเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดนราธิวาส) การใช้ กำลังทหารและตำรวจปราบปรามขบวนการต่างๆ นั้นรวมทั้งรวม มือกบฏมาเลเชียได้ทำมากกว่า ๒๐ ปีแล้ว ขบวนการเหล่านั้นก็ ยังคงมีอยู่ในจังหวัดชายแดนใต้สุดของสยามและในมาเลเชียที่ ติดต่อกับสยาม ดังนั้นจึงมีปัญหายุ่งยากกับอนาคตของสยามว่า ควรใช้ นโยบายและวิธีปฏิบัติอย่างไรจึงจะเหมาะสมในการ รักษาเอกภาพของสยามให้คงไว้ ทั้งที่เกี่ยวกับพลเมืองสยาม ที่เป็นเชื้อชาติมลายูในจังหวัดใต้สุดของสยามและในบริเวณ อื่น ๆ ที่มีชนชาติส่วนน้อย ในการนี้เราก็จะต้องพิจารณาไม่ เฉพาะในทางนิรันดร์ที่ว่าสยามเป็นรัฐอันหนึ่งอันเดียวกันของ ชนชาติต่างๆ แห่งสยามเท่านั้น คือเราจำต้องพิจารณาถึงทาง

พุดินัยว่าสยามมีชนชาติที่ครองพื้นที่อยู่ดั้งเดิมอย่างไรบ้าง และชนชาติใดมีความรักปิตุภูมิแห่งท้องที่ของตนอย่างเหนียวแน่นเพียงใด เรื่องนี้ผมได้กล่าวไว้ในบทความว่าด้วย “ข้อสังเกตเกี่ยวกับเอกภาพของชาติและประชาธิปไตย” ซึ่งคณะผู้จัดงานธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักร ได้ลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ นั้น

๑๐. อนาคตของสยามเกี่ยวกับเวียดนาม กัมพูชา ลาว นั้นจำแนกออกได้เป็นสองปัญหา คือปัญหาหนึ่ง ความเกี่ยวข้องของสยามซึ่งมีกับสามประเทศในอาการที่เหมือนกันซึ่งผมจะขอกล่าวในปัญหานี้ก่อน แล้วในข้อต่อๆ ไปจะได้กล่าวถึงปัญหาที่สยามเกี่ยวข้องในลักษณะและอาการเฉพาะกับแต่ละประเทศแห่งอินโดจีนนั้น

ผมได้กล่าวไว้ในหลายบทความรวมทั้งเคยให้สัมภาษณ์แก่วารสารบางฉบับตั้งแต่สมัยที่จอมพลถนอมเป็นนายกรัฐมนตรีแล้วถึงการที่มี “สถานะสงคราม” (ETAT DE GUERRE, STATE OF WAR) ระหว่างสยามกับเวียดนาม กัมพูชา และลาว ซึ่งรัฐบาลต้องจัดการเลิกสถานะสงครามเพื่อประโยชน์ของสยามและสันติภาพในภูมิภาคนี้

หลายท่านที่นั่งฟังปาฐกถาผมอยู่นี้มีความรู้และความ
ชำนาญในกฎหมายระหว่างประเทศ แม้บางท่านจะไม่ได้เรียน
กฎหมายระหว่างประเทศโดยตรง แต่สถาบันที่ท่านเล่าเรียนมา
เช่นสถาบันการทหาร สถาบันที่มีการสอนรัฐศาสตร์ ฯลฯ ก็
ย่อมจะสอนให้ทราบเป็นเบื้องต้นว่าสถานะสงครามนั้นมิได้โดย
การประกาศสงครามหรือโดยไม่มีการประกาศสงคราม แต่มี
การปฏิบัติการที่เรียกว่า “การกระทำทางสงคราม” (ACTES
DE GUERRE, ACTS OF WAR) คือการที่ประเทศหนึ่งใช้
ศาสตราวุธหรือร่วมมือในการใช้ศาสตราวุธทำลายชีวิตร่างกาย
ทรัพย์สินของอีกประเทศหนึ่ง หรือต่างฝ่ายต่างใช้ศาสตราวุธ
ต่อสู้ระหว่างกัน

ข้อเท็จจริงเป็นที่เปิดเผยแล้วว่า การกระทำทางสงคราม
ได้มีอยู่ระหว่างจักรวรรดินิยมอเมริกันกับประเทศทั้งสามนั้น
และรัฐบาลไทยก็ได้ร่วมมือกับจักรวรรดินิยมอเมริกันในการ
ให้จักรวรรดินิยมอเมริกันมีฐานทัพอากาศ ฐานทัพบก ฐาน
ทัพเรือที่ใช้เพื่อทำสงครามกับสามประเทศนั้น นอกจากนั้น
รัฐบาลไทยเองก็เคยแถลงยอมรับว่าได้มีการส่งทหารประจำการ

บ้าง ทหารรับจ้างบ้าง ไปทำสงครามในประเทศทั้งสามนั้น
 ฉะนั้น สถานะสงครามจึงมีขึ้นระหว่างสยามกับสามประเทศ
 แห่งอินโดจีน อนาคตของสยามเกี่ยวกับสามประเทศนั้นที่เป็น
 ปัญหาสำคัญอันดับแรก คือ รัฐบาลไทยและรัฐบาลของประเทศ
 ทั้งสามนั้นจะเลิกสถานะสงครามหรือไม่ และถ้าจะเลิกสถานะ
 สงครามก็จะเลิกโดยวิธีใด

ท่านที่ศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสงครามนั้น ก็
 ย่อมเข้าใจว่าการหยุดรบ (ARMISTICE) หรือการหยุดยิง
 (CESSEZ-LE-FEU, CEASE-FIRE) นั้นมิใช่เป็นการเลิก
 สถานะสงคราม ก็มีผลเพียงแต่หยุดรบ หรือหยุดยิงเฉพาะ
 บางแนวรบหรือหยุดรบหยุดยิงทั่วไปทั้งแนวรบเท่านั้นเอง คือ
 ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งละเมิดข้อตกลงก็ดี หรือไม่ยอมตกลงทำ
 สัญญาสันติภาพเพื่อเลิกสถานะสงครามก็ดี อีกฝ่ายหนึ่งก็ทำ
 สงครามต่อไปได้ เช่นเมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่ ๑ เยอรมัน
 ได้ทำข้อตกลงหยุดรบ (ARMISTICE) กับฝ่ายสัมพันธมิตร
 เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๑๘ แล้วสัมพันธมิตรได้
 ยื่นสัญญาสันติภาพฉบับแวร์ซายส์ให้เยอรมันลงนาม เยอรมัน

ไม่ยอมลงนาม สัมพันธมิตรจึงทำสงครามต่อไปโดยส่งกองทหารเคลื่อนที่เข้าไปยึดดินแดนเยอรมัน ในการนี้ทหารอาสาไทยได้มีส่วนร่วมกับกองทหารสัมพันธมิตรด้วย ต่อมาเยอรมันจึงยอมลงนามในสัญญาแวร์ซายส์ฉบับ ค.ศ. ๑๙๑๙ ซึ่งเลิกสถานะสงครามระหว่างสัมพันธมิตรกับเยอรมัน

เมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๓ สหรัฐอเมริกาและรัฐบาลสาธารณรัฐเวียดนามใต้ฝ่ายหนึ่ง ได้ทำข้อตกลงหยุดยิงกับรัฐบาลเวียดนามเหนือและรัฐบาลคอมมิวนิสต์ชั่วคราวเวียดนามใต้ฝ่ายหนึ่ง แต่เครื่องบินอเมริกัน รุกล้ำน่านฟ้าของเวียดนามเหนือและทิ้งระเบิดทำลายหลายแห่ง ซึ่งเวียดนามเหนือกับรัฐบาลคอมมิวนิสต์ชั่วคราวเวียดนามใต้ได้ยื่นประท้วงหลายครั้ง ฝ่ายรัฐบาลสาธารณรัฐเวียดนามใต้ก็ได้ประท้วงว่าอีกฝ่ายหนึ่งละเมิดข้อตกลงหยุดยิงข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไรก็ตาม แต่เมื่อได้มีการละเมิดข้อตกลงหยุดยิงกันแล้วสงครามก็ดำเนินต่อไป คือกองทัพของรัฐบาลคอมมิวนิสต์ชั่วคราวเวียดนามใต้ได้ทำการรุกรบต่อไปจนกระทั่งได้ชัยชนะทั่วทั้งเวียดนามใต้แล้ว ก็เป็นการเลิกสถานะสงครามระหว่างเวียดนามด้วยตนเอง ส่วนที่เกี่ยวกับจักรวรรดินิยม

อเมริกา และสยามฝ่ายหนึ่งกับเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้น ยังไม่มีข้อตกลงเลิกสถานะสงคราม และก็ยังไม่มีข้อตกลงเลิกสถานะสงครามระหว่างจักรวรรดินิยมอเมริกัันและสยามกับรัฐบาลใหม่ของกัมพูชา กับรัฐบาลผสมใหม่ของลาว

ท่านทั้งหลายที่ติดตามข่าวก็คงจะพบว่าวารสารในฝรั่งเศสหลายฉบับได้ลงคำแถลงของนายกรัฐมนตรีฟามวันจงแห่งเวียดนามเหนือที่เรียกร้องให้สหรัฐอเมริกาใช้ค่าเสียหายในการที่สหรัฐอเมริกาได้ส่งเครื่องบินทิ้งระเบิดทำลายชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของพลเมืองเวียดนามเหนือและใต้ ซึ่งเป็นการผิดตามกฎหมายระหว่างประเทศและข้อตกลงหยุดยิง

นักรัฐศาสตร์ นักการทูต นักการทหาร ย่อมรู้ก่อนที่จะก่อสถานะสงครามขึ้นแล้วว่า **การทำสงครามนั้นมิใช่กีฬาธรรมดา หากเอาชาติเป็นเดิมพันในการนั้น ถ้าชนะสงครามก็ได้ประโยชน์เฉพาะหน้าบางประการ ถ้าหากแพ้สงครามก็ทำให้ชาติเสียหายหลายประการแม้ไม่ต้องเสียดินแดนให้ฝ่ายชนะสงครามแต่ก็ต้องชำระค่าเสียหายสงคราม** ซึ่งเรียกตามกฎหมายระหว่างประเทศว่า **“ค่าปฏิกรรมสงคราม” (REPARATIONS DE GUERRE, WAR REPARATIONS)**

นักทำสงครามและผู้สนับสนุนนิยมความเก่งกาจในการรบทำให้ฝ่ายเวียดนาม กัมพูชา ลาว ตายและบาดเจ็บหลายล้านคนนั้น หานึกไม่ว่าถ้าต้องชำระค่าปฏิกรรมสงครามแล้ว จะคิดเป็นเงินที่ต้องจ่ายเท่าใด และเงินนั้นก็เอามาจากรายการ โดยต้องเสียภาษีอากรเพิ่มขึ้น ซึ่งผมเห็นว่าไม่เป็นธรรม สิ่งที่เป็นธรรมคือ รายการมีสิทธิได้เบี่ย เอาจากผู้ก่อสถานะสงคราม และผู้สนับสนุน

ปัญหาทางกฎหมายระหว่างประเทศมีว่า รัฐบาลของสามประเทศแห่งอินโดจีนมีสิทธิเสนอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณาพิพากษาให้จักรวรรดินิยมอเมริกาใช้ค่าปฏิกรรมสงครามหรือไม่ หลักศีลธรรมของมนุษย์มีอยู่ว่าผู้ใดทำให้ผู้อื่นเสียหาย ผู้นั้นจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หลักศีลธรรมนี้ได้นำมาเป็นหลักกฎหมายแห่งของประเทศต่าง ๆ ส่วนในทางกฎหมายระหว่างประเทศนั้น รัฐบาลอเมริกันก็เคยถือหลักนี้มาแล้ว คือใน ค.ศ. ๑๙๕๔ สหรัฐอเมริกาได้ยื่นฟ้องสหภาพโซเวียตและฮังการีต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และใน ค.ศ. ๑๙๕๕ สหรัฐอเมริกาได้ยื่นฟ้องเชโกสโลวาเกีย และสหภาพโซเวียตต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ รวมเป็น ๔

สำนวนเรียกค่าเสียหายจากประเทศจำเลยเหล่านั้น ฐานยิงเครื่องบินสหรัฐอเมริกาตก แต่ประเทศจำเลยเหล่านั้นไม่ยอมให้ศาลพิจารณา อย่างไรก็ตามเป็นบทพิสูจน์ที่แสดงว่าสหรัฐอเมริกาถึงธรรมจริยาระหว่างประเทศว่าประเทศใดทำลายเครื่องบินของประเทศอื่นโดยมิชอบ ประเทศที่ทำลายเครื่องบินก็ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ ฉะนั้นถ้าสหรัฐอเมริกาส่งเครื่องบินไปทำลายพลเมืองและทรัพย์สินของประเทศอื่นโดยมิชอบ สหรัฐอเมริกาก็ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายอย่างอื่น ๆ ให้แก่ประเทศที่ได้รับความเสียหายนั้น

ความเสียหายของฝ่าย ๓ ประเทศแห่งอินโดจีนนั้น โดยเฉพาะกัมพูชา ปรากฏตามจดหมายลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๕๕ ซึ่งคณะผู้แทนของราชรัฐบาลร่วมแห่งชาติกัมพูชาที่ตอบขอบใจผมในคำอำนวยการของผมเนื่องในโอกาสที่กรุงเทพมหานครเปี่ยมไปด้วยทั่วประเทศกัมพูชาได้กู้อิสรภาพนั้น จนถึงความเสียหายที่ฝ่ายกัมพูชาได้รับจากสงคราม คือ นอกจากความเสียหายทางวัตถุสุดศดณนานับแล้ว มีคนตายประมาณ ๖ แสนคน และบาดเจ็บทุพพลภาพอีก ๖ แสนคน รวม ๑ ล้าน ๒ แสนคน

หรือประมาณร้อยละ ๒๐ ของพลเมืองกัมพูชา (ที่มีชีวิตอยู่เมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๗ ๖-๗ ล้านคน) ส่วนทางเวียดนามนั้นยังไม่มีสถิติเป็นทางการ คือมีแต่สถิติฝ่ายอเมริกันประเมินว่าฝ่ายเวียดนามเหนือมีคนล้มตายและบาดเจ็บประมาณ ๗ ล้านคน ถ้าถือสถิติของกัมพูชาเป็นพื้นฐานแล้วลองคำนวณถึงกรณีเวียดนามที่เป็นสนามรบมาหลายปีและถูกเครื่องบินอเมริกันทิ้งระเบิดทำลายย่อยยับ ซึ่งฝ่ายอเมริกันแถลงว่าลูกระเบิดที่ทิ้งลงในสมรภูมิเวียดนามนั้นมีจำนวนน้ำหนักเกินกว่า ๓ เท่าของลูกระเบิดที่ฝ่ายอเมริกันทิ้งลงในสมรภูมิต่าง ๆ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ บางคนจึงประเมินว่าคนเวียดนามต้องตายและบาดเจ็บประมาณ ๑๐ ล้านคนเพราะการสงครามนั้น ส่วนฝ่ายลาวก็ยังไม่มียุทธิต่างการ แต่ก็คงมีคนตายและบาดเจ็บเนื่องจากสงครามเป็นจำนวนไม่น้อย

ส่วนอนาคตของสยามซึ่งนอกจากขึ้นต่อผลการเจรจาเล็ก + สถานะสงครามกับสถาปนาความสัมพันธ์อันดีกับสามประเทศแห่งอินโดจีนแล้ว ก็ยังขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการคลังของสหรัฐอเมริกาที่ได้ใช้จ่ายเงินมากมายในการสงครามนี้ อันเป็นเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกา และค่าของเงินดอลลาร์ลดลงมาก ซึ่ง

กระทบถึงค่าของเงินบาทที่อิงอยู่กับเงินดอลลาร์อเมริกัน ดัง
ที่ผมกล่าวแล้วในตอนต้น

๑๑. ปัญหาเกี่ยวกับเวียดนามโดยเฉพาะนอกจากเรื่อง
สงครามดังกล่าวในข้อ ๕ ก็มีเรื่องที่ว่า ชาวเวียดนามอพยพเข้ามา
อยู่ในสยามภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งเป็นปัญหาที่จะ
ต้องพิจารณาต่อไปอีก

แต่ปัญหาสำคัญในยามสันติ คือถ้าได้มีการเลิกสถานะ
สงครามโดยวิธีอย่างหนึ่งอย่างใดที่เหมาะสมแล้ว ต่างฝ่ายต่างก็
อยู่ด้วยกันอย่างสันติ การแข่งขันทางเศรษฐกิจโดยสันติใน
ตลาดข้าวสารของโลกนั้น ฝ่ายใดได้เตรียมตัวไว้อย่างใดบ้าง
ที่จะพัฒนาการเศรษฐกิจของตนให้มั่นคงและขยายไป ในการ
นี้ อนาคตของสยามก็ขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจในยามสันติ จึงขอ
ให้ท่านทั้งหลายพิจารณาฝ่ายเขาและฝ่ายเราแล้วเอามาเปรียบ
เทียบดูว่า ระบบการที่ดี วิธีการที่ดี ในทางเศรษฐกิจนั้น ฝ่าย
ใครจะมีประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่ากัน ฝ่ายเขาได้
เตรียมไว้อย่างไรในระหว่างสงครามเพื่อเตรียมฟื้นฟูประเทศ
และพัฒนาให้ก้าวหน้าทางสันติ ส่วนฝ่ายทางเราเท่าที่เห็น
กันอยู่นี้ เราได้ทำงานกันอย่างไร เราใช้จ่ายเงินตัวกันอย่างไร
เราฟุ่มเฟือยกันอย่างไร การฉ้อราษฎร์บังหลวงมีขนาดไหน

โครงการชุกชุมและทวีขึ้นเพราะเหตุความอึดอัดขัดสนและการที่คนไม่มีงานทำเป็นอย่างไร รวมทั้งท่านที่จะศึกษาสำเร็จจากประเทศฝรั่งเศสและต่างประเทศ เมื่อกลับไปถึงเมืองไทยแล้ว จะหางานทำได้คุ้มค่าที่ท่านได้อุตส่าห์เล่าเรียนหรือไม่ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ก็เกี่ยวกับอนาคตของสยามอันเนื่องจากสถานการณ์ของประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าวแล้ว

๑๒. โดยเฉพาะอนาคตของสยามเกี่ยวกับสถานการณ์ของกัมพูชานอกจากที่ผมกล่าวมาเกี่ยวกับสถานการณ์สงครามโดยทั่วไปดังกล่าวนั้น การกระทำสงครามกับกัมพูชาก็ยังไม่สิ้นสุดลง ก็ยังมีกรณีเรือ “มายาเกซ”, กรณีพิพาทน่านน้ำระหว่างสยามกับกัมพูชา, กรณีที่องค์การ ซี.ไอ.เอ. ส่งตัวแทนจากสยามไปสอดแนมที่กัมพูชา ซึ่งฝ่ายนี้จับตัวได้แล้ว ทำหนังสือเวียนแจ้งข่าวให้สถานทูตต่างๆ ในปารีส (ยกเว้นสถานทูตไทย) รับทราบไว้

ตามจดหมายของคณะผู้แทนราชรัฐบาลร่วมแห่งชาติกัมพูชา ฉบับที่ ๒๕ พ.ศ. ๑๙๓๕ ที่มีถึงผมแจ้งว่า สมัชชาพิเศษแห่งชาติกัมพูชาประชุมกัน ณ กรุงพนมเปญระหว่าง ๒๕-๒๗ เมษายน ๑๙๓๕ ได้ยืนยันอีกครั้งหนึ่งถึงนโยบายภายในและภายนอกดังต่อไปนี้

นโยบายภายใน เทอดทูนหลัก “~~ความผาสุก~~ ~~ความเสมอภาค~~ ~~ความยุติธรรม~~ และประชาธิปไตยแท้จริงซึ่งไม่มีคนจน ไม่มีคนรวย ไม่มีชนชั้นถูกชู้ตริต และไม่มีชนชั้นชู้ตริต สถาปนาสังคมซึ่งมวลราษฎรอยู่ด้วยกันด้วยความสมานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในแนวร่วมอันกว้างใหญ่ทั่วทั้งชาติซึ่งทุกคนมีบทบาทในการทำงานทางการผลิต ในการสร้างสรรค์และในการป้องกันชาติ”

ขอให้ท่านสังเกตว่า เขาไม่บอกว่าเป็นคอมมิวนิสต์

นโยบายภายนอก ยึดถือหลักความเป็นเอกราช สันติภาพ ความเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใด (หมายความว่าไม่อยู่ในค่ายสังคมนิยมหรือค่ายที่เรียกว่าเสรีประชาธิปไตย) กัดค้ำนการมีฐานทัพต่างชาติในกัมพูชา ต่อสู้การแทรกแซงและแทรกซึมของต่างประเทศ เคารพหลักการที่ทุกประเทศพึงใช้อธิปไตยของตนและมีสิทธิวินิจฉัยโดยตนเองถึงปัญหาของตนเองโดยเฉพาะ

อนึ่ง ยังมีปัญหาเกี่ยวกับคนเชื้อชาติเขมรซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ในหลายจังหวัดที่ติดต่อกับชายแดนกัมพูชา ซึ่งเขายังพูดภาษา

เขมรอยู่ บางคนหรือหลายคนก็คิดแต่ในทางนิตินัยว่าพวกนั้นมีสัญชาติไทย แต่เราก็ควรพิจารณาในทางพฤตินัยด้วยและจัดระบบปกครองให้เหมาะสมเพื่อรักษาเอกภาพของสยามไว้ให้ได้

๑๓. โดยเฉพาะอนาคตของสยามเกี่ยวกับสถานการณ์ของลาวนอกจากที่ผมนกล่าวมาเกี่ยวกับสถานะสงครามแล้ว ก็มีปัญหาสำคัญอีกคือ เกี่ยวกับฝิ่นและเฮโรอีนในเขตสามเหลี่ยมทองคำ พท. ๕๓ ของจีนก็กั้นตั้งมีอำนาจอยู่นั้น ซึ่งถ้ามาในเขตลาวที่ติดต่อกับเขียงแสนของไทยด้วย ถ้าสถานการณ์ของลาวเข้าอยู่ในขั้นสันติ ก็จะเป็นทางหนึ่งช่วยให้อำนาจและอิทธิพลของกองพท. ๕๓ ได้ลดน้อยลงได้ทางหนึ่ง แต่ปัจจุบันนี้มีพวกแม้วหลายพันคนซึ่งเคยทำการสู้รบกับทหารแนวลาวรักชาติได้อพยพจากลาวเข้าสู่ดินแดนสยาม ผู้ที่เคยอ่านข่าวติดตามนิตยสารอเมริกัน ชื่อนิวสวีค ก็ย่อมทราบว่านิตยสารนั้นได้เคยลงข่าวและภาพอันเป็นเอกสารแสดงว่าในบริเวณที่แม้วควบคุมอยู่ส่วนหนึ่งของลาวนั้น ได้มีการปลูกฝิ่นและค้าฝิ่นกันอย่างเสรี จึงน่าจะคิดว่าแม้วหลายพันคนนั้นจะมีสิ่งอะไรคิดตัวมาบ้างและจะติดต่อกับแม้วที่อยู่ในลาวซึ่งจะได้ของที่เคยเสพย์หรือไม่ อย่างไรก็ตาม สภาพของสยามในปัจจุบันนี้ก็นับ

ว่าเขารออื่นมีจำหน่ายแพร่หลาย ปัญหาที่น่าคิดมีอีกว่าการที่
รัฐบาลไทยต้อนรับพวกแม้วที่ลาวเรียกว่า “ลาวสูง” ไว้อจำนวน
มากนั้นจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับลาวดีขึ้นหรือ
เลวลง อนาคตของสยามก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ด้วย

อนึ่ง ปัญหาชนชาติส่วนน้อยระหว่างลาวกับสยามนั้น
ฝ่ายรัฐบาลไทยก็ต้องคิดให้รอบคอบ และกำหนดวิธีการให้
เหมาะสมที่จะรักษาเอกภาพของชาติไว้ได้ โดยคำนึงถึง
พฤติกรรมทำนองที่ผมกล่าวมาแล้วเกี่ยวกับพลเมืองของจังหวัด
ชายแดนใต้สุดที่ติดต่อกับมาเลเซีย และชายแดนตะวันตก
กับตะวันตกเฉียงเหนือที่ติดต่อกับพม่า และชายแดนที่ติดต่อ
กับพม่า

อนาคตของสยามเกี่ยวกับสถานการณ์ประเทศเพื่อนบ้าน
เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาโดยใช้เวลามาก แต่เนื่องด้วยเวลา
จำกัด ผมจึงขอจบปาฐกถาเพียงเท่านี้.